

ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ

**ΤΜΗΜΑ ΔΙΕΘΝΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΑΙ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΠΑΝΤΕΙΟΥ**

**ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ
ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ
ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑΣ**

**Η ΣΥΝΑΡΤΗΣΗ ΗΘΙΚΗΣ ΚΑΙ COVID-19 ΜΕ ΕΙΔΙΚΟ
ΣΗΜΕΙΟ ΑΝΑΦΟΡΑΣ ΤΗΝ ΥΠΟΒΑΘΜΙΣΗΣ ΤΩΝ
ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ
ΠΡΟΣΩΠΙΚΩΝ ΕΛΕΥΘΕΡΙΩΝ**

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	2
ΟΡΙΣΜΟΣ ΤΟΥ COVID-19 ΚΑΙ Η ΕΠΟΧΗ..... ΤΗΣ ΠΑΝΔΗΜΙΑΣ.....	3
ΤΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΩΝ 4^{ΩΝ} ΚΥΜΑΤΩΝ..... ΤΗΣ ΠΑΝΔΗΜΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙ ΠΕΡΙΟΔΟΙ..... ΧΑΛΑΡΩΣΗΣ ΤΩΝ ΜΕΤΡΩΝ.....	6
ΟΙ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΠΟΥ ΕΦΑΡΜΟΣΤΗΚΑΝ ΚΑΤΑ ΤΗΝ..... ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΩΝ ΤΡΙΩΝ ΚΥΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΠΑΝΔΗΜΙΑΣ...12	
Η ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΟΥ COVID ΣΤΑ ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ..... ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΚΑΙ ΤΙΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΕΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΕΣ.....	16
Η ΑΠΟΔΟΣΗ ΤΩΝ ΜΕΤΡΩΝ, Η ΣΤΑΣΗ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ... ΚΑΙ Η ΣΤΑΣΗ ΤΩΝ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΝ.....	23
ΕΠΙΛΟΓΟΣ.....	28
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	30

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Τον τελευταίο ενάμισυ χρόνο περίπου η έλευση της πανδημίας Covid-19 αποτελεί το κεντρικό θέμα συζήτησης και προβληματισμού όχι μόνο της πανεπιστημιακής κοινότητας και των κυβερνήσεων αλλά και των απλών πολιτών. Αναμφισβήτητα, η εφαρμογή περιοριστικών μέτρων για την αποφυγή εξάπλωσης του ιού άλλαξαν κατά πολύ τις συνθήκες διαβίωσης και τον τρόπο σκέψης των ανθρώπων.

Στην παρούσα εργασία κύριο αντικείμενο ενασχόλησης είναι η συνάρτηση ηθικής και Covid-19 με ειδικό σημείο αναφοράς την υποβάθμιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των προσωπικών ελευθεριών. Αρχικά, γίνεται μια γενική αναφορά γύρω από την Covid εποχή ενώ παράλληλα προσεγγίζεται εννοιολογικά ο κορωνοϊός. Στην συνέχεια σχολιάζονται τα χαρακτηριστικά του πρώτου, του δεύτερου και του τρίτου κύματος και του ενεργού ακόμα τέταρτου κύματος της πανδημίας, καθώς επίσης και οι περίοδος χαλάρωσης από τα περιοριστικά μέτρα. Ακολούθως, περιγράφονται οι πολιτικές που εφαρμόστηκαν κατά την διάρκεια των τεσσάρων κυμάτων της πανδημίας και κατά πόσο αποδοτικές ήταν στην κοινωνική πραγματικότητα.

Προχωρώντας η εργασία εστιάζει στο κύριο αντικείμενο του περιεχομένου της που είναι η επίδραση του Covid στα ανθρώπινα δικαιώματα και τις προσωπικές ελευθερίες. Πιο ειδικά, απαντώνται ερωτήματα περί του εάν η πανδημία επηρέασε το όντι την πρόσβαση του ανθρώπου στα δικαιώματά του, εάν πράγματι τον περιόρισε στις καθημερινές του δραστηριότητες και ελευθερίες, όπως επίσης κατά πόσο ο άνθρωπος υπήρξε ηθικός απέναντι στον ίδιο του τον εαυτό αναφορικά με την εφαρμογή των μέτρων και κατά πόσο οι κυβερνητικές αποφάσεις σεβάστηκαν τις ηθικές αξίες των πολιτών.

Ακόμα, γίνεται μία νύξη για την σημερινή πραγματικότητα και σε ποια εξέλιξη βρίσκεται η κοινωνία. Τέλος, αφού ολοκληρωθεί το περιεχόμενο της εργασίας, γίνεται μια σύνοψη του περιεχομένου και διεξάγονται όσο το δυνατόν πιο ασφαλή συμπεράσματα και εκτιμήσεις για το μέλλον της ανθρωπότητας.

ΟΡΙΣΜΟΣ ΤΟΥ COVID-19 ΚΑΙ Η ΕΠΟΧΗ ΤΗΣ ΠΑΝΔΗΜΙΑΣ

Όπως αναφέρθηκε προηγουμένως, ο Covid-19 ξεκίνησε να εμφανίζεται στην παγκόσμια πραγματικότητα και στην καθημερινότητα κάθε πολίτη από το πρώτο τρίμηνο του 2020 με προέλευση μία πόλη της Κίνας, την Γιουχάν, όπου ο ιός πρωτοεμφανίστηκε τον Νοέμβριο του 2019. Σε πάρα πολύ λίγο χρονικά διάβηκε τα σύνορα της Ευρώπης και εξαπλώθηκε με ταχύ και ραγδαίο ρυθμό σε όλα τα μήκη και τα πλάτη της ηπείρου.

Η Ευρώπη στις αρχές του 2020 βρισκόταν για πρώτη φορά στην μεταπολεμική της ιστορία και απροετοίμαστη μπροστά σε ένα ιό, που δεν γνώριζε πώς θα εξελισσόταν, σε τι κλίμακα θα μεταδιδόταν. Το πιο σοβαρό πρόβλημα εντοπιζόταν στο ότι δεν είχε αναπτύξει τον κατάλληλο εξοπλισμό και δεν είχε ανακαλύψει την αποτελεσματική πολιτική που θα ανέκοπτε αρχικά την ορμητική διάθεση του ιού και αργότερα την εξάλειψή του.

Αναφορικά με το τι είναι ακριβώς ο Covid-19 (SARS-COV2) και ποια είναι τα χαρακτηριστικά του, εγείρονται και τίθενται πολλά ερωτήματα. Κατά γενική ομολογία, ο Covid-19 ανήκει σε μια οικογένεια ιών που εσωκλείουν μονόκλωνο RNA και μπορούν να προσβάλλουν διαφορετικά ζωικά είδη και τον άνθρωπο προκαλώντας αναπνευστικές, γαστρεντερικές, ηπατικές και νευρολογικές ασθένειες. Πιο συγκεκριμένα, για τον άνθρωπο έχουν επισήμως αναγνωριστεί 6 κορωνοϊοί (HCoV) που μπορεί να προκαλέσουν είτε το κοινό κρυολόγημα είτε πιο σοβαρές ασθένειες. Στην τελευταία κατηγορία εντάσσονται οι MERS-COV και SARS-COV.

Εύλογα ακολούθως ετέθη το ερώτημα περί της προέλευσης του ιού. Οι απόψεις που εκφράστηκαν ήταν πολλές και όπως ήταν φυσικό δίσταντο. Ωστόσο, η επικρατούσα αντίληψη στηριζόταν στην εύρεση του ιού στην πόλη Wuhan της επαρχίας Hubei της Κίνας και διαγνώστηκε σε ομάδες πληθυσμών σε υπαίθρια αγορά.

Μετά την πρώτη ταυτοποίηση περιστατικών ακολούθησε συνεχής αύξηση των κρουσμάτων που κατέληξε στην απομόνωση ολόκληρης της περιοχής αλλά και άλλων περιοχών της Κίνας. Ο επικρατέστερος λόγος που ανάγκασε την Κίνα να προβεί σε μία

τέτοια απόφαση ήταν η έλλειψη εμβολίου και διαφόρων τακτικών προστασίας από την εύκολη μεταδοτικότητα του ιού.

Πέρα από την υψηλότερη μεταδοτικότητα μέσω σταγονιδίων σε σχέση με άλλους ιούς, παρουσιάζει και υψηλή μολυσματικότητα. Η περίοδος επώασης κυμαίνεται μεταξύ 2 και 14 ημερών. Αξίζει να σημειωθεί πως στις περισσότερες περιπτώσεις η περίοδος αυτή κυμαίνεται στις 5 ημέρες.

Εξαιτίας της προαναφερθείσας μεταδοτικότητας, ο ιός κατάφερε να εξαπλωθεί με πραγματικά ταχείς ρυθμούς σχεδόν σε όλο τον κόσμο. Ωστόσο, όπως φάνηκε, έπληξε ανεπανόρθωτα και σε πολύ μεγάλη κλίμακα την Ευρώπη και την Αμερική. Επί της ουσίας ο κορωνοϊός είναι το σοβαρό και οξύ αναπνευστικό σύνδρομο. Τα συμπτώματά που εκδηλώνει κάποιος συχνά μοιάζουν με αυτά του κοινού κρυολογήματος, στις νεότερες ηλικίες μπορεί να είναι ασυμπτωματικά τα κρούσματα, ενώ εάν κάποιος ανήκει σε κάποια ευπαθή ομάδα, τότε υπάρχουν κάποιες μικρές, αλλά πιο αυξημένες εν συγκρίσει με τις νεαρές ηλικίες, να νοσήσει πιο σοβαρά έχοντας δύσπνοια ή να χρειάζεται να διασωληνωθεί. Θα μπορούσε κανείς να πει πως η συμπτωματολογία της πανδημίας εξαρτάται από την ηλικία και την φυσική κατάσταση του κάθε ατόμου.

Ο μήνας που η πανδημία ξεκίνησε να έχει ανεξέλεγκτες διαστάσεις και όπου όλη η Ευρώπη δήλωσε ότι έχει κρούσματα ήταν ο Μάρτιος του 2020. Παρά την ταχέως αυξανόμενη μεταδοτικότητά του, η θνησιμότητα που παρατηρήθηκε όλο αυτό το διάστημα των σχεδόν δύο χρόνων είναι πολύ χαμηλή σε όλες της ηλικιακές ομάδες.

Κατά την διάρκεια των πρώτων μηνών ελλείπει των προνοητικών δομών για την άμεση εφαρμογή κατάλληλων μέτρων και ο τρόπος διαμοιρασμού των καθηκόντων του κάθε φορέα οι περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες εφάρμοσαν την αρχή της γενικής προφύλαξης. Εντός ολίγων εικοσ τετραώρων ολόκληρη η Ευρώπη και οι περισσότερες χώρες του δυτικού μπλόκου εφάρμοσαν την μέθοδο του γενικευμένου lockdown, όπου σε κάποιες χώρες κάλυπτε όλο το φάσμα των ανθρωπίνων δραστηριοτήτων, ενώ σε κάποιες άλλες το lockdown είχε μεν γενικευμένη ισχύ, αλλά κάποιιοι τομείς, όπως η εκπαίδευση παρέμεναν ελεύθερες υπό περιορισμούς.

Με το ξεκίνημα της εφαρμογής του λοκντάουν διακόπηκε η δια ζώσης εκπαιδευτική διαδικασία, έκλεισαν τα σχολεία και τα πανεπιστήμια. Παράλληλα, μπήκε λουκέτο σε όλες τις επιχειρήσεις και τα καταστήματα λιανικού εμπορίου και σταδιακά έκλεισαν και όλες οι υπηρεσίες του δημόσιου τομέα και του συνόλου του ιδιωτικού τομέα. Επίσης, πολλές πολιτιστικές εκδηλώσεις ακυρώθηκαν ή ανεστάλη η λειτουργία τους.

Ωστόσο, η κοινωνία δεν δύναται να δεχθεί όλο αυτό το επιβαρυνμένο με αρνητικές συνέπειες κοινωνικό, πολιτικό και οικονομικό κλίμα. Έτσι, το κράτος μέσα από την παρέμβασή του προσπαθεί να δομήσει τις ισορροπίες εκείνες στις οποίες θα στηριχθεί η ανθρωπότητα όσο ο κορωνοϊός θα μαστίζει τους πληθυσμούς. Απόδειξη της προσπάθειας αυτής αποτελεί η χρηματοδοτική υποστήριξη όσων επιχειρήσεων επλήγησαν από την παύση λειτουργίας τους, τα επιδόματα και οι μηνιαίες οικονομικές ενισχύσεις για όσους ανθρώπους δεν εργάστηκαν λόγω της πανδημίας.

Χρέος για πολλούς χώρους, όπως η εκπαίδευση και ο πολιτισμός, ήταν να θυσιαστούν, προκειμένου ο χώρος της υγείας να εξέλθει από την κρίση που του έχει προκαλέσει ο Covid-19. Από την αρχή της πανδημίας μέχρι και σήμερα έχει παρατηρηθεί πως ο κόσμος χωρίστηκε σε δύο αντίπαλα στρατόπεδα.

Από την μία πλευρά υπήρχαν εκείνοι οι οποίοι αντιστέκονταν στα περιοριστικά ή δεν τα τηρούσαν πιστά επειδή είχαν την άποψη ότι ο ιός αποτελεί προϊόν συνωμοσίας και χρησιμοποιείται για να επιτευχθεί ο παγκόσμιος έλεγχος των πάντων. Σε αυτή την περίπτωση, οι άνθρωποι αγνοούσαν κάθε κρατική εντολή και παραβίαζαν τα επιβαλλόμενα μέτρα. Στην αντίπερα όχθη βρισκόταν ένα μεγάλο ποσοστό πολιτών που είχε τρομοκρατηθεί με την ύπαρξη του ιού και τις ενδεχόμενες επιπτώσεις που μπορεί να έχει στην ανθρώπινη υγεία. Τηρούσαν πολύ πιστά τα μέτρα της κυβέρνησης σε υπερβολικό βαθμό. Κρατούσαν τις απαραίτητες αποστάσεις, φορούσαν μάσκες προστασίας, ασπίδα, ενώ φορούσαν και γάντια χεριών ή σακουλάκια μίας χρήσης. Εάν κάποιος τους πλησίαζε έστω και άθελά του, είχαν ακραίες συμπεριφορές.

Αξίζει να αναφερθεί πως αυτό το χάσμα των αντιλήψεων γύρω από τον κορωνοϊό υπήρξε ένας από τους βασικούς λόγους που οι περισσότεροι άνθρωποι έρχονταν σε ρήξεις και συγκρούονταν. Δεν είναι καθόλου τυχαίο που στα μέσα μαζικής μεταφοράς μπορούσε κάποιος εύκολα να γίνει παρατηρητής σε τσακωμούς που προκαλούνταν όταν μερικοί άνθρωποι δεν φορούσαν την μάσκα τους κατά την επιβίβασή τους. Σε σουπερμάρκετ οι άνθρωποι που φορούσαν τη μάσκα τους με λάθος τρόπο συχνά επικρίνονταν είτε από πελάτες – καταναλωτές είτε από τους πωλητές των καταστημάτων

Σε κάθε περίπτωση η κοινωνία διασπάστηκε σε δύο ή περισσότερα τμήματα, ενώ η πρόσβαση στα αγαθά δεν ήταν η ίδια για όλους. Εάν κάποιος δεν είχε μάσκα, τότε αυτόματα δεν μπορούσε να έχει πρόσβαση στα προϊόντα και τις υπηρεσίες, ενώ παράλληλα οι άνθρωποι φοβόντουσαν να πλησιάσουν ο ένας τον άλλο, να επικοινωνήσουν ή ακόμα και να βοηθήσουν ο ένας τον άλλο.

Περιορισμός τέθηκε ακόμα και στον χρόνο στον οποίο άνθρωποι μπορούσαν να είναι εκτός σπιτιού για να κάνουν τις δραστηριότητές τους ή να εκπληρώσουν τις υποχρεώσεις τους. Απαγορευόταν η κυκλοφορία, η άσκοπη μετακίνηση, ενώ στο αυτοκίνητο επιτρεπόταν ένας μόνο συνοδηγός. Οι έλεγχοι ιδιαίτερα στο πρώτο κύμα της πανδημίας ήταν πολλοί και εάν γινόταν αντιληπτό από τις Αρχές ότι ο πολίτης είχε αποκλίνουσα συμπεριφορά και έδειχνε ανυπακοή στα περιοριστικά μέτρα πλήρωνε πρόστιμο.

Μέσα από όλη αυτή την πορεία της κοινωνικής πραγματικότητας οι περισσότεροι πολίτες άλλαξαν τον τρόπο με τον οποίο σκέπτονταν για τους ίδιους αλλά και για την κοινωνία. Πιο συγκεκριμένα, επετεύχθη να σπάσει ο φραγμός των εγωιστικών συμπεριφορών. Ένας μεγάλος αριθμός ατόμων τηρούσαν τα μέτρα όχι για να προστατεύσουν τους ίδιους αλλά τα συγγενικά τους πρόσωπα, πόσο μάλλον εάν εκείνα ανήκαν σε κάποια ευπαθή ομάδα ή ήταν μεγάλης ηλικίας. Ωστόσο, υπήρχαν και οι περιπτώσεις που η ξενοφοβία των ανθρώπων δεν αφορούσε μόνο την διαφορετική χώρα προέλευσης αλλά ακόμα και τον πλησίον τους.

ΤΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΩΝ 4^{ΩΝ} ΚΥΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΠΑΝΔΗΜΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙ ΠΕΡΙΟΔΟΙ ΧΑΛΑΡΩΣΗΣ ΤΩΝ ΜΕΤΡΩΝ

Η πρωτοφανής πανδημία που προκάλεσε πολυάριθμες διαρθρωτικές αλλαγές και κατάφερε να φέρει αλλαγές ακόμα και στον τρόπο ζωής του καθημερινού πολίτη γνώρισε διακυμάνσεις από εξάρσεις και υφέσεις, δηλαδή τα κύματα, τα οποία μέχρι στιγμής είναι τέσσερα. Αρχής γενομένης από το πρώτο κύμα, αυτό ξεκίνησε ήδη από τις αρχές του πρώτου τριμήνου του 2020, ενώ στην Ευρώπη και την Ελλάδα έφτασε

τον Μάρτη του 2020. Οι θάνατοι από το πρώτο κύμα άγγιξαν τους 200.000. Από το σύνολο των θανόντων πολιτών το 85% ανήκαν στην Τρίτη ηλικία, δηλαδή άνω των 70 ετών, εκ των οποίων το 90% είχαν κάποιο υποκείμενο νόσημα. Σε όλες τις υπόλοιπες ηλικιακές κλίμακες, η θνησιμότητα βρισκόταν πολύ πιο χαμηλά από το 1%. Το πιο σοβαρό σύμπτωμα ήταν η δύσπνοια, ενώ τα πιο συνήθη συμπτώματα ήταν ο υψηλός πυρετός, οι μυαλγίες, ο πόνος στα κόκαλα και σε κάποιες πιο σπάνιες περιπτώσεις οι εμετοί και τα διάφορα προβλήματα στο στομάχι. Ένα μεγάλο ποσοστό ανθρώπων είχε προσβληθεί από τον ιό, αλλά δεν εμφάνιζε κάποιο σύμπτωμα.

Σε ευρωπαϊκό επίπεδο 21 χώρες ήρθαν αντιμέτωπες με το χτύπημα του Covid-19 με πρωταθλήτριες σε κρούσματα και θανάτους την Ιταλία, την Ισπανία, την Αγγλία, τη Γερμανία και τη Γαλλία.

Όσον αφορά στα πρώτα έκτακτα μέτρα που ελήφθησαν για την αναχαίτιση της εξάπλωσης του ιού, αυτά ξεκίνησαν στις περισσότερες χώρες να εφαρμόζονται από τον Μάρτιο με την Ελλάδα να είναι μία από τις πρώτες χώρες που αντιδρά άμεσα κατά του κορωνοϊού. Τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης διαδραμάτισαν επιδραστικό ρόλο στις συνειδήσεις των πολιτών, αφού ο Covid-19 αποτέλεσε το πρώτο θέμα συζήτησης και αντιδράσεων σε ειδησεογραφικά δελτία και εκπομπές, ενώ κατέκλεισε το Διαδίκτυο.

Η ελληνική περίπτωση στην αντιμετώπιση της πανδημίας ήταν μεν άμεση αλλά πολύ πιο αυστηρή εν συγκρίσει με τις υπόλοιπες χώρες της Ευρώπης. Για παράδειγμα η Γαλλία δεν ανέστειλε την λειτουργία των σχολείων, παρά μόνο απαγόρευε την λειτουργία της εστίασης και εφάρμοσε αυστηρούς περιορισμούς στο λιανικό εμπόριο, ενώ ανάλογα έπραξε και η Γερμανία με την υιοθέτηση των μέτρων να ακολουθεί πιο αργούς ρυθμούς. Αντίθετα, η στάση της Σουηδίας ήταν εντελώς διαφορετική όπως και η μέθοδος εφάρμοξε, η οποία βασιζόταν στην ανοσία της αγέλης. Εκεί, μπήκαν κάποιοι περιορισμοί στα σουπερμάρκετ και στους κλειστούς χώρους, αλλά επιβλητική απαγόρευση σε κάποιον άλλο τομέα δεν υπήρξε. Γίνονταν μόνο συστάσεις για την εφαρμογή των μέτρων και το τι θα μπορούσαν να κάνουν οι πολίτες για να αντιμετωπίσουν το ορμητικό κύμα του ιού. Παρόλα αυτά, οι θάνατοι στη Σουηδία ήταν αριθμητικά οι ίδιοι με της Ελλάδας, όπου εφάρμοσε, ίσως, το πιο σκληρό lockdown.

Περί τα τέλη της Άνοιξης και πιο συγκεκριμένα στα τέλη του Μάη ήδη είχε ξεκινήσει να εφαρμόζεται ένα σχέδιο βάσει του οποίου περιγράφονταν τα στάδια που θα ακολουθούσαν οι κυβερνήσεις για την αποκλιμάκωση των lockdowns και την επιστροφή σε μια εύθραυστη κανονικότητα που κανένας δεν γνώριζε πόσο θα διαρκούσε. Η κανονικότητα χαρακτηρίζεται ως εύθραυστη επειδή οι άνθρωποι, και

κυρίως οι εργαζόμενοι, εξακολουθούσαν να φορούν μάσκες, χωρίς να έχουν απαλλαγή πλήρως από την χρήση της, οι αποστάσεις ίσχυαν σε κλειστούς και ανοιχτούς χώρους. Επί παραδείγματι, στην Ελλάδα, οι υπερφίαλα θετικές ανακοινώσεις της κυβέρνησης περί θριάμβου για την νίκη κατά του κορωνοϊού προσέφερε μεγάλη χαρά σε ένα λαό που δεν είχε ξαναβιώσει στην σύγχρονη εποχή κάτι αντίστοιχο. Οι ανακοινώσεις που αφορούσαν στην απελευθέρωση της κοινωνίας από τα δέσμια περιοριστικά μέτρα πολλαπλασίαζαν την αισιοδοξία των ανθρώπων.

Ωστόσο, όπως και στις υπόλοιπες χώρες, πολλοί περιορισμοί συνέχιζαν να ισχύουν για την πλειονότητα των πολιτών. Σύμφωνα, λοιπόν, με το τότε χρονοδιάγραμμα της ελληνικής κυβέρνησης οριζόταν η άρση των περιορισμών και η επανέναρξη της επιχειρηματικής δραστηριότητας με αφετηρία τον Μάιο και τον Ιούνιο.

Έτσι, από τις 4 Μαΐου σταμάτησε η αποστολή των SMS στον αριθμό 13033 ή της συμπλήρωσης της γραπτής άδειας κατά την έξοδο από το σπίτι, μέτρο που είχε τεθεί σε εφαρμογή μόνο στην Ελλάδα. Ταυτόχρονα αποφασίστηκε η επανέναρξη της λειτουργίας ορισμένων επιχειρήσεων λιανικού εμπορίου, ενώ απελευθερώθηκαν και οι δραστηριότητες της υπαίθριας ατομικής άθλησης, καθώς επίσης και το άνοιγμα των ναών που επέτρεπε στους πιστούς να επισκεφθούν τους ναούς και να εκφράσουν την θρησκευτική τους λατρεία.

Όσο πλησίαζε το καλοκαίρι όλο και περισσότεροι περιορισμοί έπαυαν να ισχύουν. Η 11^η του Μάη σηματοδότησε μια ημέρα ορόσημο για τον εμπορικό τομέα μετά την επέλαση του πρώτου κύματος, αφού έγινε επανέναρξη της λειτουργίας πολλών εμπορικών καταστημάτων αλλά πάντοτε υπό την συνοδεία των μέτρων ασφαλείας και προστασίας της δημόσιας υγιεινής, δηλαδή την υποχρεωτική χρήση της μάσκας εντός των καταστημάτων τόσο για τους υπαλλήλους όσο και για τους πελάτες, η τήρηση των αποστάσεων και ο συγκεκριμένος αριθμός ανθρώπων ανά τετραγωνικά μέτρα.

Στην συνέχεια, άνοιξαν τα φροντιστήρια και τα Λύκεια για την Τρίτη Λυκείου, ενώ από τις 17 Μαΐου τα σχολεία, τα εκπαιδευτήρια και τα φροντιστήρια άνοιξαν για όλες τις υπόλοιπες τάξεις της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Η μόνη βαθμίδα που παρέμεινε αγκιστρωμένη και δεν υπήρξε καμία απελευθέρωση ήταν η τριτοβάθμια εκπαίδευση, δηλαδή τα Πανεπιστήμια της χώρας, όπου η εκπαίδευση παραμένει μέχρι σήμερα να γίνεται εξ αποστάσεως.

Μια μέρα μετά, ήρθαν και οι περιορισμοί στην κυκλοφορία με την απελευθέρωση των μετακινήσεων και εκτός νομών και περιφερειών. Η χρήση των μέσων μεταφοράς γινόταν με την τήρηση των κοινών μέτρων προστασίας από την μετάδοση του ιού. Στις

25 Μαΐου υπήρξε επανεκκίνηση των χώρων εστίασης, ένας χώρος που μαζί τον εκπαιδευτικό τομέα επλήγη όσο κανένας άλλος από καταστροφική ύπαρξη του ιού. Ένα από τα αρνητικά σημεία που ίσχυε, όπως και στις υπόλοιπες δραστηριότητες, ήταν η ισχύς των περιορισμών, όπου είχε ψυχολογική επίδραση στον κόσμο, όπως θα ιδωθεί παρακάτω. Τελευταία στην λίστα με την μερική άρση των περιορισμών παρέμειναν τα ξενοδοχεία, τα οποία άνοιξαν την 1^η Ιουνίου, οι αρχαιολογικοί χώροι και τα μουσεία, η πρωτοβάθμια εκπαίδευση και το άνοιγμα του τουρισμού (1^η Ιουλίου) και την απελευθέρωση των μετακινήσεων στα νησιά.

Κατά την διάρκεια του διαστήματος της χαλάρωσης των μέτρων κατά του κορωνοϊού η ευρωπαϊκή οικονομία έδειξε κάποια σημάδια σταθεροποίησης όχι τόσο ισχυρά, όμως, για να μπορέσει η οικονομία να εξέλθει από την ύφεση και να εισέλθει σε αναπτυξιακή πορεία, κάτι που συνέβη και σε παγκόσμιο επίπεδο.

Ωστόσο, η έλευση του φθινοπώρου είναι παραδοσιακά μια εποχή, όπου οι ιώσεις και ιοί βρίσκονται σε έξαρση και αναπτύσσονται. Επομένως, η Παγκόσμια Κοινότητα και η Ιατρική Κοινότητα καλούνταν να αντιμετωπίσουν την έξαρση της πανδημίας ως φυσική εξέλιξη. Άλλωστε, ήδη, μεσούσης της θερινής περιόδου υπήρχε έντονα διάχυτη η φημολογία, ότι το φθινόπωρο θα αποτελέσει μία επανάληψη των σκληρών λοκντάουνς.

Οι προβλέψεις δεν άργησαν να επιβεβαιωθούν, αφού από τα τέλη Σεπτεμβρη τα σενάρια περί επιδείνωσης της πανδημίας πολλαπλασιάζονταν ολοένα και περισσότερο. Αρχικά, καμία πολιτική πλευρά δεν υποστήριζε την εφαρμογή ενός οριζόντιου lockdown και όντας αρνητική απέκλειε κάθε ενδεχόμενο. Στην συνέχεια, όμως, η ραγδαία αύξηση των κρουσμάτων επανάφερε στις πολιτικές συζητήσεις και διαπραγματεύσεις την εναλλακτική λύση του λοκντάουν.

Φθάνοντας στον Νοέμβριο του 2020, η Ευρώπη έρχεται ξανά αντιμέτωπη με την αναβίωση των περιορισμών και του καθολικού εγκλεισμού της κοινωνίας. Οι κυβερνήσεις καλούνταν να επιχειρηματολογήσουν και να αναλάβουν το δύσκολο έργο της πειθούς απέναντι στους πολίτες για μια κατάσταση που είχε προκαλέσει προβλήματα στους κόλπους των κοινωνιών.

Ιδιαίτερα, κυβερνήσεις, όπως η ελληνική κυβέρνηση υποχρεούνταν να απολογηθούν για τα λεγόμενά τους περί νίκης κατά της νόσου. Ο μήνας Νοέμβριος αποτέλεσε το δεύτερο κύμα της εξάπλωσης του κορωνοϊού, ένα κύμα πιο ορμητικό και με κατάφωρα πιο μεγάλη διάρκεια, αφού η παρατεταμένη καραντίνα διήρκεσε πάνω από 7 μήνες με πολύ μικρά διαλείμματα ανακούφισης των πληθυσμών.

Η νέα μετάλλαξη, η βρετανική, μαζί με διάφορες άλλες, θεωρήθηκαν η αιτία της εκ νέου διάδοσης του ιού. Οι συγκεκριμένες μεταλλάξεις ήταν πιο μεταδοτικές αλλά πολύ λιγότερο επικίνδυνες. Οι τρεις συντελεστές για το κλείσιμο της οικονομίας και της κοινωνίας, δηλαδή ο αριθμός των κρουσμάτων, των διασωληνωμένων και των θανόντων βρίσκονταν στα ύψη και προμήνυαν μία τέτοια εξέλιξη. Ωστόσο, σε αυτό το κύμα, κάποια πράγματα ήταν αντιφατικά. Παρόλο που τα μέτρα προστασίας ήταν πιο αυστηρά και ξεκίνησαν να εφαρμόζονται σχετικά γρήγορα, η πορεία της πανδημίας αντί να ανακόπτεται συνέχιζε την ανοδική της πορεία.

Εν μέσω της καραντίνας ένα μεγάλο ποσοστό πολιτών είχε σταματήσει να εφαρμόζει τα μέτρα, ή δεν τα ακολουθούσε με το σωστό τρόπο. Το πρώτο μικρό και καθόλου ολικό διάλειμμα έγινε κατά την διάρκεια των Χριστουγέννων, όπου άνοιξε τμηματικά το λιανεμπόριο και κάποιες κοινωνικές δραστηριότητες. Η εστίαση παρέμεινε κλειστή καθ' όλη τη διάρκεια του δεύτερου κύματος, λειτουργώντας μόνο με delivery και take away.

Μετά το πέρας της περιόδου των Χριστουγέννων το τρίτο κύμα της πανδημίας εκδηλώθηκε από τον Φλεβάρη, ενώ το σημείο κορύφωσης ως προς τα κρούσματα ήταν το μήνα Μάρτη με τον ημερήσιο αριθμό να ξεπερνά τις 3.500. Η λήψη έκτακτων μέτρων συνεπαγόταν ξανά το κλείσιμο του λιανεμπορίου με την εξυπηρέτηση να γίνεται μόνο ταχυδρομικά ή μόνο εκτός των θυρών με τις προϋπάρχουσες αποστάσεις. Επίσης, έκλεισαν όσες δραστηριότητες, όπως το ψάρεμα, επιτρέπονταν και ώρα κυκλοφορίας έγινε ακόμα πιο αυστηρή.

Αναφορικά με τον εκπαιδευτικό τομέα άνοιξε λίγο μετά τις διακοπές των Χριστουγέννων, ενώ σε περιοχές με την κόκκινη ένδειξη λόγω κρουσμάτων η εκπαίδευση έγινε εξ αποστάσεως. Η τριτοβάθμια εκπαίδευση, ίσως, είναι ο μοναδικός κλάδος που έμεινε κλειστός από την αρχή της πανδημίας μέχρι και σήμερα. Η διάρκεια του τρίτου κύματος ήταν η πιο μακρά εν συγκρίσει με των υπολοίπων αφού διήρκεσε 8 μήνες.

Αξίζει να σχολιαστεί το γεγονός πως παρά την παρατεταμένη περίοδο των μέτρων η αποτελεσματικότητα της πολιτικής διαχείρισης της κρίσης δεν στέφθηκε με επιτυχία. Τουναντίον, ολόκληρο το χρονικό διάστημα τα κρούσματα αυξάνονταν αλματωδώς και οι άνθρωποι γίνονταν πιο ανθεκτικά ανυπάκουοι. Επί της ουσίας η επιβαλλόμενη καραντίνα ίσχυε μόνο σε θεωρητικό επίπεδο.

Ήδη από τα μέσα του Απρίλη υπήρχε η έντονη φημολογία πως από το Μάη ξεκινά η τουριστική, κάτι που επί του πρακτέος σήμαινε το άνοιγμα μιας σειράς από

δραστηριότητες που ήταν κλειστές λόγω της πολύμηνης καραντίνας. Έτσι, σταδιακά ξεκίνησε να τροφοδοτείται ένα κλίμα αισιοδοξίας και ελπίδας ότι το λοκντάουν φτάνει στην λήξη του.

Από τις αρχές του Μάη άρχισαν να γίνονται οι πρώτες εισηγήσεις για ελάφρυνση των μέτρων που θα ενεργοποιούταν όταν θα είχε την έγκριση των ειδικών που λαμβάνουν τις αποφάσεις. Ανά εβδομάδα η απελευθέρωση των δραστηριοτήτων διευρυνόταν. Η εστίαση, η οποία μαζί με την εκπαίδευση παρέμεναν κλειστές επί μακρόν και απροσδιόριστο διάστημα, επαναλειτούργησε από τα μέσα του μήνα τόσο στην Ελλάδα όσο και σε άλλες χώρες.

Η πιο ειδική περίπτωση συνίστατο η Ελλάδα με από παράδειγμα την εστίαση. Παρόλο που ελήφθη η απόφαση να ανοίξουν οι επιχειρήσεις και τα καταστήματα, πολλοί επιχειρηματίες αντιμετώπισαν πολλές δυσκολίες. Οι συνθήκες κάτω από τις οποίες άνοιγαν τα μαγαζιά ήταν μη βιώσιμες. Η πληρότητα των ατόμων, η συχνότητα της διενέργειας αυτοδιαγνωστικών τεστ για τον κορωνοϊό, τα όρια των αποστάσεων, και το νεοανεγερθέν ζήτημα του εάν θα δέχονται να εξυπηρετούν εμβολιασμένους πολίτες ή ανεμβολίαστους πολίτες ήταν θέματα που ανέτρεπαν κάθε δεδομένο και αποτελούσαν την τομή στην ιστορία της εστίασης.

Μετά το πέρας του πρώτου μισού του καλοκαιριού, δηλαδή από τα μέσα Ιουλίου τα κρούσματα και οι διασωληνωμένοι αυξήθηκαν ραγδαία. Αυτό το νέο δεδομένο θορύβησε τους ειδικούς και την κυβέρνηση και τα ενδεχόμενα περί τοπικών lockdowns επανήλθε στο προσκήνιο. Το πρώτο μίνι λοκντάουν εν μέσω θερινής περιόδου έγινε στην Μύκονο με τους επιχειρηματίες και τους τουρίστες να βρίσκονται σε μία χαοτική κατάσταση, οι μεν επειδή έχαναν τα έσοδα τους μετά από ένα χρόνο κλεισίματος, ενώ δε οι τουρίστες επειδή είχαν πληρώσει και ήθελαν να έχουν καλές διακοπές.

Οι οξυμένες αντιδράσεις όλων των μετώπων οδήγησε την κυβέρνηση να ακυρώσει το λοκντάουν και να επιστρέψει η Μύκονος στους υπό περιορισμούς κανονικούς ρυθμούς της χωρίς αυτό να σημαίνει πως δεν υπάρχουν περιοχές που συνεχώς απειλούνται με το ενδεχόμενό του κλεισίματος.

ΟΙ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΠΟΥ ΕΦΑΡΜΟΣΤΗΚΑΝ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΩΝ ΤΡΙΩΝ ΚΥΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΠΑΝΔΗΜΙΑΣ

Το συγκεκριμένο κεφάλαιο, ίσως, είναι και ένα από τα πιο βασικά σημεία της εργασίας, αφού γίνεται αναφορά στις πολιτικές εκείνες που από την μία πλευρά είχαν στόχο την αποδυνάμωση της εξάπλωσης του ιού και από την άλλη πλευρά άλλη πλευρά έφεραν πολλές διαρθρωτικές αλλαγές στην καθημερινότητα των πολιτών.

Η πορεία της πανδημίας μαζί με τα συνακόλουθα μέτρα περιορισμού της διάδοσης του ιού και τις πολιτικές στήριξης για την άμβλυνση των οικονομικών επιπτώσεων της πανδημίας αποτέλεσαν τους βασικούς προσδιοριστικούς παράγοντες της αναπτυξιακής τάσης σε παγκόσμιο επίπεδο. Μία σφοδρή εξωτερική διαταραχή άφησε το σύνολο των χωρών της Δύσης εκτεθειμένες σε κρίση που από υγειονομική εξελίχθηκε σε οικονομική και κατά επέκταση και κοινωνική. Η μόνη άμεση τακτική που είχαν στην διάθεση τους να ακολουθήσουν ήταν μία σειρά από αντιλαϊκά περιοριστικά μέτρα που θα έφερναν αδιαμφισβήτητα ένα χάσμα μεταξύ των ανθρώπων που θα τα εφαρμόζαν.

Η απότομη συρρίκνωση της παγκόσμιας οικονομίας οφειλόταν κυρίως στην σημαντικότερη μείωση του προϊόντος του τομέα των υπηρεσιών, που δέχθηκε καίριο πλήγμα από τα μέτρα, και στην συρρίκνωση του διεθνούς εμπορίου και των επενδύσεων. Οι πολιτικές που ακολούθησαν σχεδόν όλες οι χώρες κινούνταν σε κάποιους συγκεκριμένους άξονες, εκ των οποίων, ο πρώτος ήταν η κοινωνική αποστασιοποίηση, το κλείσιμο όλων των δραστηριοτήτων, η παραμονή στο σπίτι και η κυκλοφορία με πολλούς περιορισμούς. Με κυβερνητικές εντολές έκλεισαν όλες οι εκπαιδευτικές δομές σε όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης, έκλεισαν όλα τα καταστήματα λιανικού εμπορίου ή υπολειπορούσαν κάποια τμήματά τους. Η εστίαση σφραγίστηκε.

Ωστόσο, οι περιορισμοί ήταν τόσο ασφυκτικοί που περιόριζαν τις μετακινήσεις όχι μόνο από την μία περιφέρεια στην άλλη αλλά ακόμα και από πόλη σε πόλη. Σε πολλούς τομείς προτεινόταν έντονα η χρήση των ηλεκτρονικών μέσων. Γι' αυτό, άλλωστε, η τηλεεκπαίδευση και η τηλεργασία κυριάρχησαν στις δραστηριότητες των πολιτών.

Ενόσω η πανδημία βρισκόταν σε έξαρση και τα υπάρχοντα μέτρα δεν απέδιδαν τα αναμενόμενα αποτελέσματα, η πολιτική στρεφόταν είτε προς την τήρηση επιπρόσθετων μέτρων είτε στην αυστηροποίηση των ήδη υπαρχόντων. Επί παραδείγματι, η υιοθέτηση του μέτρου της απαγόρευσης κυκλοφορίας τις βραδινές

ώρες συνέβη όταν πανδημία δεν έδειχνε σημάδια αποκλιμάκωσης αλλά τουναντίον ενδυνάμωσης. Ενώ όσο τα κρούσματα αυξάνονταν η απαγόρευση κυκλοφορίας επεκτεινόταν όλο και περισσότερο.

Παρόλο που η αύξηση της απασχόλησης επηρεάστηκε σημαντικά από την πανδημία, οι πολιτικές για την αγορά εργασίας διαμόρφωσαν τους δείκτες στις αγορές εργασίας της ζώνης του ευρώ το 2020. Σε σύγκριση με την έντονη και ταχεία συρρίκνωση της οικονομικής δραστηριότητας κατά περίπου 15% το πρώτο εξάμηνο του 2020, η μείωση της απασχόλησης ήταν πιο μικρή. Τα μέτρα που έλαβαν οι κυβερνήσεις σχεδόν σε όλες τις χώρες της ζώνης του ευρώ συνέβαλαν στον περιορισμό των απολύσεων. Αυτό επετεύχθη επειδή αύξησαν τον αριθμό των εργαζομένων που καλύπτονταν από σχήματα διατήρησης της απασχόλησης με επόμενη θετική συνέπεια την διατήρηση του ανθρώπινου κεφαλαίου σε επίπεδο επιχείρησης και σε ατομικό επίπεδο.

Με την επίμονη εγκατάσταση της πανδημίας στο ευρωπαϊκό και παγκόσμιο γίγνεσθαι, οι κυβερνήσεις εξακολουθούσαν να δέχονται προκλήσεις και να δίνουν άνισες μάχες με τον ιό. Η δημοσιονομική θέση τους επηρεάστηκε σε όλες τις πλευρές του προϋπολογισμού, αφού υπήρξε αναγκαία αύξηση των δαπανών για την αντιμετώπιση της κρίσης με την παράλληλη μείωση των εσόδων ως συνέπεια της βαθιάς ύφεσης αλλά και των μέτρων που ελήφθησαν για την στήριξη των επιχειρήσεων και των νοικοκυριών.

Αντανακλώντας την ισχυρή οικονομική στήριξη των κυβερνήσεων στην ζώνη του ευρώ, η κατεύθυνση της δημοσιονομικής πολιτικής από ελαφρώς επεκτατική το 2019 μετετράπη σε διευκολυντική το 2020. Αξίζει να σημειωθεί σε αυτό το σημείο πως το μέγεθος της δημοσιονομικής παρέμβασης διέφερε από χώρα σε χώρα. Οι περισσότερες χώρες διέφυγαν στην ενεργοποίηση της γενικής ρήτρας που προβλέπεται στο Σύμφωνο για την Σταθερότητα και την Ανάπτυξη. Το μεγαλύτερο μέρος της πρόσθετης δαπάνης αυτής αφορούσε όχι μόνο απευθείας δαπάνες του Δημοσίου για την αντιμετώπιση της υγειονομικής κρίσης αλλά και στοχευμένα μέτρα για την στήριξη των νοικοκυριών και των επιχειρήσεων.

Εκείνο που θεωρήθηκε ως κοινός φόβος των κυβερνήσεων ήταν η ενδεχόμενη κατάρρευση των κοινωνικοπολιτικών και οικονομικών τους βάσεων, κάτι που εμφάνιζε μεγάλες και πολλές πιθανότητες να συμβεί. Επομένως, αποφάσισαν από κοινού και έθεσαν ως πρωταρχικό τους στόχο να διαφυλάξουν την απασχόληση και το παραγωγικό δυναμικό, έτσι να είναι σε θέση, η Ευρώπη λόγω χάρη, να ανακάμψει όσο πιο γρήγορα γίνεται όταν υποχωρήσει η πανδημία.

Έτσι, η στήριξη προς τα νοικοκυριά παρασχέθηκε ως επί το πλείστον μέσω του μειωμένου χρόνου εργασίας ή διαθεσιμότητας των εργαζομένων για να αποφευχθεί η μαζική ανεργία. Προς το τέλος του πρώτου κύματος του κορωνοϊού θεσπίστηκαν κάποια πιο περιορισμένα μέτρα για την στήριξη της οικονομικής ανάκαμψης, όπως για παράδειγμα οι μειώσεις έμμεσων φόρων και η αύξηση προγραμμάτων δημόσιων επενδύσεων. Τα συγκεκριμένα μέτρα έπαιξαν σημαντικό και το επόμενο διάστημα, καθώς η πανδημία ξεκίνησε να καλύπτει από το φθινόπωρο του 2020.

Εκτός από την δημοσιονομική στήριξη που παρείχαν στις οικονομίες τους, οι χώρες της ζώνης του ευρώ παρείχαν υψηλές εγγυήσεις δανείων για την στήριξη της ρευστότητας των επιχειρήσεων, και δη των μικρομεσαίων επιχειρήσεων, οι οποίες πολύ συχνά δεν έχουν πρόσβαση σε εξωτερική χρηματοδότηση. Οι εγγυήσεις δανείων συνιστούν ενδεχόμενες υποχρεώσεις για τις κυβερνήσεις και ως εκ τούτου το ποσό που καταπίπτει προστίθεται στις δημόσιες δαπάνες.

Επιπλέον, πολλές κυβερνήσεις παρείχαν αναστολή πληρωμών φορολογικών υποχρεώσεων, δάνεια και κεφαλαιακές ενισχύσεις σε επιχειρήσεις. Αυτές οι κεφαλαιακές ενισχύσεις και άλλα μέτρα στήριξης της ρευστότητας γενικώς δεν αποτυπώνονται στο δημοσιονομικό αποτέλεσμα, αλλά αντανακλώνται εν μέρει στο δημόσιο χρέος.

Όσον αφορά στον πληθωρισμό, αυτός είχε καθοδικές πιέσεις, κάτι που οφειλόταν στην πτώση των τιμών των υπηρεσιών που συνδέονται με τα ταξίδια και οι οποίες επλήγησαν σφοδρότερα από την κρίση, καθώς και στην επίδραση της προσωρινής μείωσης στον συντελεστή του Φόρου Προστιθέμενης Αξίας στην Γερμανία.

Η πανδημία COVID-19 οδήγησε σε ταχεία επιδείνωση των προοπτικών της παγκόσμιας οικονομίας και της οικονομίας της ζώνης του ευρώ, καθώς και σε απότομη διεύρυνση των διαφορών αποδόσεων των κρατικών ομολόγων σε ένα περιβάλλον γενικής μεταβολής των χρηματοπιστωτικών συνθηκών προς πιο περιοριστική κατεύθυνση. Προκειμένου να αναχαιτίσουν τις επιπτώσεις της πανδημικής κρίσης στην οικονομία και τον πληθωρισμό και δεδομένου ότι άρχισαν να διαφαίνονται κίνδυνοι για τη χρηματοπιστωτική σταθερότητα και την ομαλή λειτουργία του μηχανισμού μετάδοσης της νομισματικής πολιτικής, οι νομισματικές και δημοσιονομικές αρχές ανέλαβαν άμεση και αποφασιστική δράση.

Έτσι απέτρεψαν αποτελεσματικά την αυστηροποίηση των χρηματοπιστωτικών συνθηκών που προκαλούσε η πανδημική διαταραχή, συμβάλλοντας ειδικότερα στη μείωση των μακροπρόθεσμων επιτοκίων μηδενικού κινδύνου και στη συμπίεση των

διαφορών αποδόσεων των δεκαετών κρατικών ομολόγων των χωρών της ζώνης του ευρώ έναντι του δεκαετούς επιτοκίου για συμφωνίες ανταλλαγής επί του δείκτη μίας ημέρας, μετά τις υψηλές τιμές που είχαν καταγράψει λόγω της πανδημίας.

Σε ό,τι σχετίζεται με την νομισματική πολιτική, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα χαλάρωσε σημαντικά την κατεύθυνση της νομισματικής πολιτικής κατά τη διάρκεια του 2020 για να αναχαιτίσει τις αρνητικές επιπτώσεις της πανδημίας του κορωνοϊού (COVID-19) στην οικονομία της ζώνης του ευρώ. Η ολοκληρωμένη δέσμη μέτρων και οι μετέπειτα αναπροσαρμογές τους περιόρισαν τον κίνδυνο στενότητας ρευστότητας και πιστωτικής ασφυξίας μέσω της διατήρησης συνθηκών άφθονης ρευστότητας στο τραπεζικό σύστημα, προστάτευσαν τη ροή πιστώσεων προς την πραγματική οικονομία και διαφύλαξαν τη διευκολυντική κατεύθυνση της νομισματικής πολιτικής, αποτρέποντας μια προκυκλική αυστηροποίηση των συνθηκών χρηματοδότησης.

Η απάντηση της νομισματικής πολιτικής το 2020 έπαιξε αποφασιστικό ρόλο στη σταθεροποίηση των αγορών και συνέβαλε στην αναχαίτιση των σοβαρών κινδύνων που εγκυμονούσε η ταχεία εξάπλωση του ιού για τον μηχανισμό μετάδοσης της νομισματικής πολιτικής, τις προοπτικές της οικονομίας της ζώνης του ευρώ και, εν τέλει, τον στόχο της ΕΚΤ για σταθερότητα των τιμών. Το μέγεθος του ισολογισμού του Ευρωσυστήματος έφθασε στο ιστορικό υψηλό επίπεδο των 7 τρισεκ. ευρώ το 2020, αυξημένο κατά 2,3 τρισεκ. ευρώ σε σχέση με το τέλος του προηγούμενου έτους. Στο τέλος του 2020 τα στοιχεία ενεργητικού που συνδέονται με τη νομισματική πολιτική αποτελούσαν το 79% περίπου του ενεργητικού του Ευρωσυστήματος. Οι κίνδυνοι που συνδέονται με το μεγάλο μέγεθος του ισολογισμού εξακολούθησαν να περιορίζονται μέσω του πλαισίου διαχείρισης κινδύνων της ΕΚΤ.

Η ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΟΥ COVID ΣΤΑ ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΚΑΙ ΤΙΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΕΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΕΣ

Με βάση το Διεθνές Δίκαιο για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα επιτρέπονται οι περιορισμοί ορισμένων δικαιωμάτων ειδικά στην περίπτωση της αντιμετώπισης μιας μεγάλης κρίσης στην υγεία. Σε διατάξεις του αναφέρεται πως τα κράτη μπορούν να θεσπίσουν νόμους έκτακτης ανάγκης όταν προκύπτουν εξαιρετικές περιστάσεις. Αυτοί οι νόμοι μπορούν να παρεκκλίνουν από ορισμένα ανθρώπινα δικαιώματα αλλά θα πρέπει να είναι σε ισχύ για περιορισμένο χρόνο και υπό εποπτεία.

Η πανδημία του κορωνοϊού αποτέλεσε εξ αρχής μία πολύ σοβαρή πρόκληση για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τις προσωπικές ελευθερίες που προκύπτουν από τα δικαιώματα. Τα κράτη μέλη της Ευρώπης συμφώνησαν σε μία δέσνη φυσικών και κοινωνικών μέτρων που στερούσαν πολλά ανθρώπινα δικαιώματα, όπως το δικαίωμα στην εκπαίδευση, στην ελεύθερη κυκλοφορία, και στις προσωπικές ελευθερίες, όπως για παράδειγμα, η στέρηση της κοινωνικής ζωής, η στέρηση της συναναστροφής με άλλους ανθρώπους.

Οι απαντήσεις της Δημόσιας Υγείας αλλάζουν συνεχώς υπό το φως των μεταβαλλόμενων συνθηκών στα πλαίσια της κατάστασης της πανδημίας και των μεταλλάξεων που λαμβάνει, προκειμένου να επιβιώσει σε ζωντανούς οργανισμούς. Συνεπώς, η λήψη έκτακτων μέτρων αποτελούν ύψιστη προτεραιότητα για τις χώρες που απειλούνται από την επικράτηση του ιού. Αυτά τα μέτρα στο βαθμό που περιορίζουν θεμελιώδη δικαιώματα πρέπει να αξιολογηθούν με όρους αναγκαιότητας, αναλογικότητας και του σεβασμού της αρχής της μη διάκρισης.

Οι άνθρωποι που διατρέχουν αυξημένο κίνδυνο μόλυνσης, είναι εκείνοι που ανήκουν στις ευάλωτες ομάδες, όπως για παράδειγμα τα άτομα που βρίσκονται σε ιδρύματα, τα άτομα με ειδικές ανάγκες ή σωματικές δυσλειτουργίες, οι άστεγοι, οι Ρομά και οι μετανάστες. Οι συνθήκες διαβίωσής τους δεν τους επιτρέπουν την πλήρη πρόσβαση σχετικά με τα μέτρα προστασίας, τις συνθήκες στέγασης και την κοινωνικοοικονομική τους κατάσταση.

Ένα θεμελιώδες δικαίωμα που βρέθηκε στο στόχαστρο των κοινωνικών μέτρων ήταν η εκπαίδευση. Το κλείσιμο όλων των σχολείων και πανεπιστημίων έθετε σε άμεσο κίνδυνο την προστασία της δημόσιας και ιδιωτικής εκπαίδευσης. Για να συνεχιστεί η διασφάλιση της εκπαίδευσης τα κράτη μέλη αποφάσισαν να αξιοποιήσουν από την

εργαλειοθήκη τους την ξ αποστάσεως εκπαίδευση, η οποία δεν απαιτεί την παρουσία των μαθητών στο σχολικό χώρο, θεωρώντας πως με αυτό τον τρόπο μπορεί προσωρινά να αντικατασταθεί η δια ζώσης διδασκαλία.

Ωστόσο, η μέθοδος της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης παρουσίαζε στρεβλώσεις και αδυναμίες, αφού ένα μεγάλο ποσοστό μαθητών δεν είχε υπολογιστή και ένα μεγάλο ποσοστό δεν είχε εξοικειωθεί με τις νέες τεχνολογίες, και πόσο μάλλον δεν είχαν εξοικειωθεί οι γονείς τους που προσπαθούσαν να τα βοηθήσουν στα μαθήματα. Σε πολλές περιπτώσεις η πρόσβαση στις διάφορες πλατφόρμες τηλεεκπαίδευσης ήταν πολύ δύσκολη και μερικές φορές αδύνατη.

Μεταβαίνοντας στο χώρο της εργασίας, ελέω των περιορισμών και του κλεισίματος πολλών επαγγελματικών χώρων και επαγγελμάτων, πολλά εργασιακά δικαιώματα έτειναν να παραβιαστούν και να είναι ευάλωτα. Αρνητικός αντίκτυπος υπήρχε για το δικαίωμα των εργαζομένων στην ενημέρωση και στην διαβούλευση, στην προστασία σε περίπτωση αδικαιολόγητης απόλυσης. Επίσης, άλλα θιγόμενα εργασιακά δικαιώματα ήταν η κοινωνική ασφάλιση, η κοινωνική πρόνοια αλλά και η ελευθερία επιλογής επαγγέλματος και δικαιώματος εργασίας και ελευθερία διεξαγωγής επιχείρησης.

Η μεγάλη πλειοψηφία των κυβερνήσεων των κρατών μελών έχουν δεσμευτεί να πληρώσουν ένα ποσοστό των μισθών των εργαζομένων που έχουν ή κινδυνεύουν να απολυθούν ως αποτέλεσμα της πανδημίας Coronavirus. Πρόσθετη οικονομική υποστήριξη με τη μορφή η αναστολή των πληρωμών ενυπόθηκων δανείων και η υποστήριξη για τους ενοικιαστές διευκολύνονται περαιτέρω άμεσα οικονομικές πιέσεις στους ανθρώπους.

Ενώ οι αυτοαπασχολούμενοι δεν συμπεριλήφθηκαν σε ορισμένα αρχικά πακέτα οικονομικής στήριξης, Πολλά κράτη μέλη έχουν πλέον θεσπίσει μέτρα που εστιάζονται ειδικά ή περιλαμβάνουν αυτή η ομάδα. Ορισμένα κράτη μέλη εισήγαγαν οικονομική υποστήριξη για ορισμένες κοινωνικές ομάδες που μπορούν να επηρεαστούν ιδιαίτερα από το ξέσπασμα, συμπεριλαμβανομένων των ηλικιωμένων. Άλλοι τέθηκαν σε εφαρμογή συγκεκριμένα πρόσθετα οφέλη για άτομα με ευθύνες φροντίδας ή για άτομα με ασθένεια.

Ο ιός και τα μέτρα που έλαβαν τα κράτη μέλη για το μετριασμό των επιπτώσεων της πανδημίας επηρέασαν τα δικαιώματα όλων των ανθρώπων αλλά με διαφορετικούς τρόπους. Το γεγονός ότι απαγορεύθηκαν οι επισκέψεις σε χώρους, όπως οι φυλακές, οι χώροι φροντίδας κατοικιών και τα στρατόπεδα προσφύγων δημιούργησε προβλήματα

περί αποκλεισμού των κοινωνικών αυτών ομάδων. Μάλιστα, σε ορισμένα κράτη κρίσιμες υπηρεσίες για τους αστέγους, όπως οι υπηρεσίες που παρέχουν τρόφιμα ή ιατρικές υπηρεσίες για αυτή την ομάδα έχουν πάψει να λειτουργούν εξαιτίας της πανδημίας. Αυτό πέρα από την στέρηση αλυσιδωτών δικαιωμάτων των ευπαθών ομάδων οδηγεί και στον εντεινόμενο αποκλεισμό τους από την υπόλοιπη κοινωνία.

Ωστόσο, ορισμένα κράτη προσπάθησαν να παρέχουν λύσεις που να ανταποκρίνονται στις ιδιαίτερες ανάγκες κάποιων ομάδων. Ενδεικτικά, κάποια ιδρύματα που ανέστειλαν ανέστειλαν οικογενειακές επισκέψεις επέτρεπαν συχνότερα τηλέφωνα ή βιντεοκλήσεις ώστε οι άνθρωποι να μπορούν να παραμένουν σε επαφή με φίλους και συγγενείς. Επιπρόσθετα, τα ιδρύματα κατέβαλαν προσπάθειες για τη θέσπιση μέτρων για την πρόληψη της εξάπλωσης του COVID-19 (παροχή απολυμαντικών και μάσκες προσώπου · μέτρα απομόνωσης και φυσικής απόστασης). Ενώ ορισμένα κράτη μέλη απελευθέρωσαν ορισμένους κρατούμενους νωρίς.

Ένα από τα πολύ σοβαρά μειονεκτήματα που προκάλεσαν τα μέτρα και εν συνόλω η πανδημία είναι η αύξηση των ρατσιστικών και ξενοφοβικών περιστατικών κατά άτομα (αντιληπτής) Κινέζικης ή Ασιατικής καταγωγής, συμπεριλαμβανομένων λεκτικών προσβολών, παρενόχλησης, φυσικής επιθετικότητας και διαδικτυακή ρητορική μίσους. Παράλληλα με περιστατικά εγκλήματος μίσους εναντίον ανθρώπων (αντιληπτών) Κινέζων ή Ασιάτων προέλευση, περιπτώσεις ρητορικής μίσους που στοχεύουν άλλες ομάδες, συμπεριλαμβανομένων των Ρομά και ατόμων με αναπηρίες.

Ακόμα, άτομα κινεζικής ή ασιατικής καταγωγής υπέστησαν επίσης διακρίσεις κατά την πρόσβαση σε αγαθά και υπηρεσίες, συμπεριλαμβανομένης της πρόσβασης σε υπηρεσίες υγείας και εκπαίδευση.

Τέτοια μέτρα μπορούν να επηρεάσουν πολλά από τα δικαιώματα που κατοχυρώνονται στον Χάρτη, συμπεριλαμβανομένων τα δικαιώματα: ελευθερία και ασφάλεια (άρθρο 6), σεβασμός της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής (Άρθρο 7), ελευθερία σκέψης, συνείδησης και θρησκείας (άρθρο 10), ελευθερία έκφραση και πληροφόρηση (άρθρο 11), ελευθερία του συνέρχεσθαι και του συνεταιρίζεσθαι (Άρθρο 12), ελευθερία των τεχνών και των επιστημών (άρθρο 13) και ελευθερία του κυκλοφορία και διαμονή (άρθρο 45). Μπορούν επίσης να επηρεάσουν τα δικαιώματα του συγκεκριμένες ομάδες, συμπεριλαμβανομένων παιδιών, ηλικιωμένων και ατόμων με αναπηρία.

Όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ εισήγαγαν φυσικά και κοινωνικά μέτρα απόστασης σε διαφορετικούς χρόνους και με διαφορετική ένταση. Στα πρώτα στάδια του ξέσπασμα,

οι χώρες διέταξαν τα μολυσμένα και τα άτομα που κινδυνεύουν να μπουν σε αυτο-καραντίνα.

Καθώς ο αριθμός των λοιμώξεων αυξήθηκε, οι περισσότερες χώρες καθιέρωσαν κοινωνικές αποστάσεις μέτρα για τον γενικό πληθυσμό, όπως η αναστολή μαζικών συγκεντρώσεων, απαιτήσεις διαμονής στο σπίτι, κλείσιμο μη απαραίτητων επιχειρήσεων και κοινό χώρους και φυσική απόσταση όταν βρίσκεστε έξω από το σπίτι.

Σχετικά με την κατάσταση στα σύνορα τα κράτη μπορούν, υπό ορισμένες συνθήκες και υπό αυστηρές συνθήκες, να επαναφέρουν προσωρινά τους ελέγχους στο εσωτερικό των συνόρων τους. Αυτή η επανεισαγωγή πρέπει να είναι χρονικά περιορισμένη και κοινοποιήθηκε στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή.¹⁰⁰ Ως επισκόπηση από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο δείχνει, η συντριπτική πλειονότητα των χωρών που αποτελούν μέρος του χώρου Σένγκεν έχουν εισαγάγει περιορισμούς στα εσωτερικά τους σύνορα.

Οι περιορισμοί έχουν διαφορετικές μορφές. Μερικά κράτη μέλη μείωσαν τον αριθμό των σημείων διέλευσης των συνόρων. Για παράδειγμα, στις 18 Μαρτίου 2020, έκλεισαν 27 συνοριακές διαβάσεις μεταξύ Κροατία και Σλοβενία. Πολλές χώρες της ΕΕ έκλεισαν τα αεροδρόμια και μερικά κράτη μέλη έκλεισαν σχεδόν τελειωστά σύνορά τους. Από τις 17 Μαρτίου 2020, άτομα και οχήματα (εκτός των εμπορευματικών μεταφορών γενικά απαγορεύτηκε η μετακίνηση μέσω του λετονικού αεροδρομίου, σημεία διέλευσης λιμένων, σιδηροδρόμων και οδικών συνόρων στο εξωτερικό της ΕΕ και εσωτερικά σύνορα. Σε άλλες περιπτώσεις, εκείνοι που εισέρχονται, συμπεριλαμβανομένων των υπηκόων και κάτοικοι, πρέπει να πληρούν νέες απαιτήσεις, συμπεριλαμβανομένων των υγειονομικών ελέγχων, δέσμευση για αυτο-καραντίνα ή παρουσίαση ιατρικής δήλωσης ένα αρνητικό αποτέλεσμα δοκιμής COVID-19. Άτομα (εκτός από πολίτες, κατοικία) κάτοχοι ή υπήκοοι τρίτων χωρών που ταξιδεύουν αεροπορικώς εκτός Σένγκεν) που εισέρχονται στην Αυστρία πρέπει να έχουν πιστοποιημένο ιατρικό δελτίο που να δείχνει αρνητικό αποτέλεσμα της δοκιμής COVID-19 όχι μεγαλύτερο από τέσσερις ημέρες, ανεξάρτητα από την εθνικότητα.

Οι πολίτες της ΕΕ και τα μέλη της οικογένειάς τους έχουν το δικαίωμα να μετακινούνται και να διαμένουν ελεύθερα εντός της επικράτειας των κρατών μελών της ΕΕ. Τα Άρθρα 27 και 29 της Οδηγίας για την ελεύθερη κυκλοφορία (2004/38 / ΕΚ) δικαιολογούν μέτρα που περιορίζουν την ελεύθερη κυκλοφορία σε περίπτωση «ασθενειών με επιδημικό δυναμικό», όπως ο COVID-19, υπό την προϋπόθεση ότι συμμορφώνονται με την αρχή της αναλογικότητας. Σε αυτό το πλαίσιο, κατά την

εφαρμογή μέτρων δημόσιας υγείας, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή σημείωσε ότι δεν πρέπει να υπάρχουν διακρίσεις μεταξύ των μελών, δηλαδή Υπηκόων και κατοίκων των κρατών πολίτες της ΕΕ.

Η κατηγορία των ευπαθών ομάδων, δηλαδή των ανθρώπων που έχουν κάποιο σωματικό ελάττωμα, κάποια σωματική δυσλειτουργία ή κάποια σωματική βλάβη που τους στερεί τις διευκολύνσεις μιας υγιούς καθημερινής ζωής θεωρείται ένα πρόβλημα κομβικής σημασίας, αφού η οποιαδήποτε πρόσληψή τους από τον κορωνοϊό θα εκθέσει περισσότερο τη ζωή τους σε κίνδυνο από ότι τη ζωή ενός υγιούς ατόμου. Η συγκεκριμένη ομάδα ανθρώπων βρίσκεται σε πολύ ευάλωτη θέση επειδή η παροχή βοήθειας και υποστήριξης των συνθηκών ζωής τους είναι από τους διάφορους αρμόδιους φορείς τους παρουσιάζει ελλείψεις.

Η επικέντρωση στον ιό έχει περιθωριοποιήσει την ίαση άλλων ασθενειών, εάν κανείς αναλογιστεί ότι τα περισσότερα νοσοκομεία μετατρέπουν τις Μονάδες Εντατικής Θεραπείας αποκλειστικά σε Μονάδες Θεραπείας για Covid. Αυτό αυτομάτως συνεπάγεται την απαξίωση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των αναγκών των ατόμων με αναπηρία.

Παρόλο που κάποιες κυβερνήσεις, όπως της Ιταλίας και της Βουλγαρίας, επιχειρούν να μεριμνούν για την έστω και μερική αντιμετώπιση των προβλημάτων αυτών των ανθρώπων δεν εξαλείφονται αλλά σε κάποιες περιπτώσεις προκύπτουν και νέα εμπόδια. Πρόβλημα μείζονος σημασίας κρίνονται και οι άστεγοι, οι οποίοι εξαιτίας του γεγονότος ότι δεν έχουν μια σταθερή κατοικία ή διαμένουν σε δημόσιους χώρους βρίσκονται σε συνωστισμούς και οι πιθανότητες διάδοσης του ιού είναι πιο αυξημένες. Σε αυτό το σημείο αξίζει να σημειωθεί ότι μπορεί να υπάρχει πρόσβαση των ατόμων σε κοινόχρηστους χώρους, όπως για παράδειγμα οι δημόσιες κουζίνες, τα υπνωτήρια, ωστόσο, η προστασία της υγιεινής είναι ανεπαρκής.

Παράλληλα, οι ιατρικές και άλλες υπηρεσίες για αστέγους κλείνουν εν μέρει επειδή οι εργαζόμενοι δεν διαθέτουν προστατευτικό εξοπλισμό, έτσι ώστε να φροντίζουν διάφορες οικογένειες.

Έντονος προβληματισμός γεννάται και γύρω από τους ηλικιωμένους, οι οποίοι δυσκολεύονται σε μεγάλο βαθμό να έχουν πρόσβαση σε βασικές υπηρεσίες και πληροφορίες. Εκτός αυτού, οι άνθρωποι της Τρίτης Ηλικίας αδυνατούν να ενσωματωθούν στα νέα πληροφοριακά συστήματα λόγω της ατροφικής γνώσης σε ζητήματα που άπτονται των Νέων Τεχνολογιών.

Η απότομη και κεραυνό εν αιθρία έλευση της πανδημίας στις περισσότερες χώρες του πλανήτη πέρα από την υποβάθμιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων προκάλεσε και περιορισμούς των προσωπικών ελευθεριών. Τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης και οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών ανέφεραν αναρίθμητα περιστατικά ρατσισμού. Η επιβαλλόμενη κοινωνική απόσταση των ανθρώπων στα πλαίσια των μέτρων κατά της εξάπλωσης της πανδημίας ενίσχυσε τα ξενοφοβικά αισθήματα και την μισαλλοδοξία των ανθρώπων. Οι περισσότεροι άνθρωποι αποστρέφονταν κάθε κοινωνική συνένευση, ακόμα και συνύπαρξη, όχι μόνο εξαιτίας των κυβερνητικών απαγορεύσεων αλλά και εκ ιδίας προαιρέσεως.

Επιπλέον, κάποιοι λαοί είχαν υιοθετήσει ρατσιστικές αντιλήψεις για τους Κινέζους και γενικότερα για τους Ασιάτες θεωρώντας τους κίνδυνο για την δημόσια υγεία. Συνήθως τα περιστατικά αφορούσαν άτομα που φώναζαν ή πρόσβαλλαν δημοσίως ανθρώπους ασιατικής καταγωγής, ενώ το ίδιο παρατηρήθηκε και σε σχολεία διαφόρων χωρών, όπου παιδιά κινέζικης καταγωγής δέχονταν επιθέσεις, στοχοποιούνταν ή εκφοβίζονταν.

Με την πάροδο του χρόνου οι κατηγορίες και οι ρατσιστικές αντιλήψεις αφορούσαν σε όλο και περισσότερες κοινωνικές ομάδες, όπως αυτή των προσφύγων, όπου υπήρχε ρητορική μίσους και κατηγορίες για την εξάπλωση του ιού Covid-19. Τα ρατσιστικά περιστατικά συνδέονταν όχι μόνο με λεκτική βία ή την αποφυγή συναναστροφής, αλλά ακόμα και με σωματική βία. Το χειρίστο της υπόθεσης είναι ότι τέτοιου είδους συμβάντα δεν επηρεάζουν μόνο τον θύτη και το θύμα, αλλά επηρεάζουν και την κοινή γνώμη που είναι εξοργισμένοι από την κοινωνική κατάσταση που επικρατεί. Αυτό το φαινόμενο παρατηρείται σε πολλές περιοχές του πλανήτη που οι άνθρωποι κοιτούν με περίεργο τρόπο τους Ασιάτες ή ακόμα και τους ανθρώπους ανεξαρτήτου χώρας προέλευσης που έχουν νοσήσει από τον κορωνοϊό.

Επιπρόσθετα, εκείνο που διαπιστώνεται είναι ότι όσο περνά ο καιρός, όλο και περισσότερα δικαιώματα, αξίες και ιδανικά χάνονται ή βρίσκονται στην μέγγενη της παραγκώνισης. Πολύ πρόσφατο και ζωντανό παράδειγμα θεωρείται ο διαχωρισμός ανάμεσα σε εμβολιασμένους και ανεμβολίαστους, το οποί έχει γίνει θέμα συζήτησης σε ολόκληρη την Ελλάδα. Σύμφωνα με τις κυβερνητικές αποφάσεις, οι εμβολιασμένοι και με τις δυο δόσεις των εμβολίων (Pfizer, Moderna, AstraZeneca), εκτός αν έχουν εμβολιαστεί με το Johns&Johnsons που είναι μονοδοσικό, δικαιούνται να απολαύσουν μία σειρά από προνόμια, ενώ εκείνοι που δεν έχουν κάνει ακόμα κάποιο εμβόλιο περιθωριοποιούνται και αποκλείονται από πολλές δραστηριότητες.

Καθημερινά γίνεται λόγος για περιορισμούς που λογίζεται να θέσει η κυβέρνηση, προκαλώντας έτσι τον διχασμό ανάμεσα στους πολίτες. Εκείνο που παρατηρείται είναι πως η υποχρεωτικότητα που επιχειρείται να γίνει για την πράξη του εμβολίου στον γενικό πληθυσμό αντιτίθεται παντελώς από τη νομιμότητα βάσει του Συντάγματος. Σύμφωνα με τις διατάξεις, το εμβόλιο δεν μπορεί να καταστεί υποχρεωτικό για τον πληθυσμό μιας χώρας, εάν το κάθε άτομο δεν επιθυμεί να το κάνει. Επομένως, ο κάθε άνθρωπος μπορεί να επιλέξει εάν θα το κάνει ή όχι, αφού η υγεία είναι ανθρώπινο δικαίωμα.

Εύκολα μπορεί κάποιος να κατανοήσει πως ο διαχωρισμός προκαλεί διαιρέσεις των πληθυσμών και κοινωνικές ανισότητες. Οι άνθρωποι παύουν να αισθάνονται ισότιμοι και αποκτούν ρατσιστικές προθέσεις έναντι του συνανθρώπου τους. Οι εμβολιασμένοι θεωρούν μολυσμένους ή ανεύθυνους τους ανεμβολίαστους, ενώ οι ανεμβολίαστοι κρίνουν ως «εύκολα θύματα» τους εμβολιασμένους.

Εκείνοι που επηρεάζονται από αυτή την νέα αντισυνταγματική διάκριση είναι οι επιχειρηματίες που συζητιέται έντονα από την κυβέρνηση να μην δέχονται ανεμβολίαστους πολίτες στα μαγαζιά τους. Εκτός από ψυχοφθόρο για το προσωπικό που πρέπει να ελέγχει εάν έχουν τα κατάλληλα πιστοποιητικά εμβολιασμού ή αρνητικών τεστ διάγνωσης του ιού, αντιβαίνει για ακόμα μία φορά της λογικής αλλά και του Συντάγματος, καθώς απαγορεύεται η δήλωση προσωπικών στοιχείων χωρίς την θέληση του ατόμου. Το εάν κάποιος έχει νοσήσει από κάτι δεν υποχρεούται να το μοιραστεί με άλλους ανθρώπους εάν δεν το επιθυμεί.

Πολύ πρόσφατα υπερψηφίστηκε η υποχρεωτικότητα του εμβολιασμού των ανθρώπων που εργάζονται στην νοσοκομειακή περίθαλψη και τα γηροκομεία με την πρόφαση ότι έρχονται σε επαφή με πολλούς ασθενείς. Οι συνεχείς πολιτικές τρόμου γύρω από την εξάπλωση της υποχρεωτικότητας του εμβολιασμού στην εκπαίδευση, στο στρατό εντείνει τους φόβους και τον διχασμό.

Ωστόσο, όπως παρατηρείται, όσο πιο πολύ πιέζει η Κυβέρνηση για την πρόοδο του εμβολιασμού, τόσο περισσότερο απωθείται ο κόσμος να το κάνει. Ενώ ακόμα και άνθρωποι που είχαν κλείσει ραντεβού για την πρώτη δόση του εμβολίου είτε την ακυρώνουν είτε την παρατείνουν. Επίσης, ένα ποσοστό ανθρώπων που έχει κάνει την πρώτη δόση δεν προχωρά στην δεύτερη δόση.

Η ΑΠΟΔΟΣΗ ΤΩΝ ΜΕΤΡΩΝ, Η ΣΤΑΣΗ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ ΚΑΙ Η ΣΤΑΣΗ ΤΩΝ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΝ

Εδώ και ενάμισι χρόνο οι άνθρωποι έχουν δεχθεί πολλές προκλήσεις από μία πανδημία που έλαβε ανεξέλεγκτες διαστάσεις και έπληξε σχεδόν ολόκληρο τον πλανήτη. Επίκεντρο της επιρροής της ήταν η Κίνα και αργότερα και πολλές περιοχές του δυτικού κόσμου. Οι πρώτες ειδήσεις, η πρώτη θορύβηση και εν συνεχεία τα πρώτα μέτρα κατά της διάδοσης του ιού έδειξαν ότι ανησύχησε και προβληματίστηκε ο γενικός πληθυσμός, μιας και στην σύγχρονη εποχή μία πανδημία με τόσο μεγάλη εξάπλωση δεν είχε ξανασυμβεί. Πράγματι, τον πρώτο χρόνο, δηλαδή από τον Μάρτιο μέχρι και Μάιο του 2020, οι περισσότεροι άνθρωποι τηρούσαν με συνέπεια τα μέτρα. Αξίζει να σημειωθεί πως ακόμα και οι μετακινήσεις με τα Μέσα Μεταφοράς είχαν ελαττωθεί. Σε αυτό διαδραμάτισε μεγάλο ρόλο η εργασία και η εκπαίδευση που μπορούσαν να γίνουν από τους προσωπικούς χώρους των ανθρώπων.

Παρόλο που τα μέτρα στην εφαρμογή τους ήταν δυσμενή και δύσκολα στην εφαρμογή, μια μεγάλη μερίδα ανθρώπων έφτανε ακόμα και σε ακραίες ενέργειες όπως η χρήση γαντιών, η αποστείρωση, κλπ. Ωστόσο, η ενημέρωση, είτε λανθασμένη είτε σωστή είτε κατευθυνόμενη, και οι πρώτες λάθος κυβερνητικές αντιδράσεις ξεκίνησαν να διχάζουν την κοινή γνώμη γύρω από τον κορωνοϊό. Εξ αρχής, ένα ικανοποιητικό, εξίσου, ποσοστό ανθρώπων αμφισβητούσε την ύπαρξη του στηριζόμενοι σε διάφορες εικασίες. Με την πάροδο του χρόνου και όσο η αναμονή για το καλοκαίρι μεγάλωνε, η αγανάκτηση γύρω από την παραμονή των μέτρων στις ευρωπαϊκές χώρες μεγάλωνε επίσης.

Με την έλευση του καλοκαιριού και τα ανακοινώσεις περί κατάργησης πολλών ληφθέντων μέτρων ήταν κάτι που ανακούφισε αρκετά πολλούς πληθυσμούς. Παρόλο που κάποιοι περιορισμοί δεν είχαν πάψει να υπάρχουν, ο κόσμος είχε το αίσθημα ότι απαλλασσόταν σταδιακά από την ολιγόμηνη ύπαρξη του ιού.

Ενώ υπήρχε ένα κλίμα αισιοδοξία ότι όλα βαίνουν στο τέλος, η φημολογία περί επανεμφάνισης του από το φθινόπωρο του 2020 ενισχυόταν. Λόγω του καλοκαιριού και των υψηλών θερμοκρασιών πολλά από τα ισχύοντα μέτρα παρακάμπτονταν, όπως για παράδειγμα η χρήση της μάσκας σε εσωτερικούς χώρους.

Με την έλευση του φθινοπώρου, οι πρώτες άσχημες ειδήσεις για την νέα εξάπλωση του ιού επιβεβαίωνε τους κακοπροαίρετους και προκαλούσε νέους προβληματισμούς

για τον κόσμο που είχε εφησυχαστεί. Ήδη από τον Σεπτέμβρη γίνονταν συνεχείς συστάσεις και προειδοποιήσεις που αναφέρονταν στην επανεμφάνιση του ιού. Η ψυχολογική κούραση των ανθρώπων από μία πολύ άσχημη άνοιξη και ένα καλοκαίρι σχετικής χαλάρωσης από τα μέτρα ενίσχυαν την ανυπακοή τους στις προειδοποιήσεις, ώσπου τον Νοέμβριο του 2020 ανακοινώθηκε επίσημα η έναρξη του δεύτερου λοκντάουν, το οποίο διήρκεσε για περισσότερο χρονικό διάστημα και ήταν πιο αυστηρό τουλάχιστον σε θεωρητικό επίπεδο.

Τα αισθήματα δυσαρέσκειας αυξήθηκαν με ραγδαίο ρυθμό, αφού οι πληθυσμοί δεν μπορούσαν να ξαναβιώσουν κάτι αντίστοιχο με αυτό της άνοιξης. Για αυτό το λόγο σταδιακά, όλο και περισσότεροι άνθρωποι γίνονταν παραβάτες αγνοώντας κάθε εφαρμογή κάθε μέτρου. Δεν τηρούσαν τις απαραίτητες αποστάσεις, κυκλοφορούσαν κανονικά στο δρόμο. Το μόνο μέτρο που τηρούνταν ήταν η ρήση μάσκας, αν και πολλές φορές δεν γινόταν σωστά, αφού δεν κάλυπτε την μύτη και το στόμα. Φοριόταν τυπικά για να μην επιβληθεί κάποιο πρόστιμο σε όποιον δεν την έχει.

Σε αυτό το σημείο οι κοινωνίες άρχισαν να συγκρούονται μεταξύ τους διαχωριζόμενοι σε δύο κατηγορίες, αυτούς που θεωρούν υπαρκτό τον ιό και υιοθετούν κατά λέξη τα μέτρα και εκείνους που αγνοούν ή θεωρούν ανύπαρκτο τον ιό και είναι ασυνεπείς στην τήρηση των επιβληθέντων μέτρων. Αυτό, συνήθως, συνέβαινε στα μέσα μαζικής μεταφοράς, όταν κάποιος δεν φορούσε τη μάσκα του και λογοκρινόταν από κάποιον γύρω του. Έτσι, σε όλους τους τομείς της κοινωνικής πραγματικότητας υπήρχε αν κλίμα αντιπαράθεσης με την στάση των πολιτών να είναι διαφοροποιημένη.

Αναφορικά με την στάση των πολιτικών ηγεσιών απέναντι στα μέτρα και στην υγειονομική κρίση εν συνόλω, αυτή ήταν λανθασμένη διότι χρησιμοποίησαν μέσω των μέσων μαζικής ενημέρωσης την ψυχολογική βία απέναντι στους ανθρώπους. Η συνεχής και επαναλαμβανόμενη πλύση εγκεφάλου δεν λειτουργούσε θετικά στην ψυχολογία του πολίτη. Πολλά μέτρα, εάν εξαιρεθεί το γεγονός ότι δεν ωφελούσαν το κοινωνικό σύνολο, κρίνονταν ότι ξέφευγαν από την λογική της εφαρμογής. Για παράδειγμα, το όριο της κυκλοφορίας, οι καθήμενοι στα μαγαζιά, κλπ πέρα από την δυσκολία να εφαρμοστούν, γινόταν αντιληπτό από τους πολίτες ότι η εφαρμογή τους ήταν ανώφελη.

Μεταβαίνοντας στην αποδοτικότητα των μέτρων είναι ολοφάνερο πως η αποδοτικότητά τους είναι ανύπαρκτη. Ιδιαίτερα από το δεύτερο κύμα της πανδημίας και μετά, η μη εφαρμογή τους από τους πολίτες ενίσχυε επιπλέον την αναποτελεσματικότητα. Ενδεικτικά, οι περισσότεροι πολίτες έβγαιναν σε υπαίθριους

χώρους, σε παραλίες και σε πλατείες προκαλώντας συνωστισμούς, στους δρόμους επικρατούσε ένα χάος λόγω των μπουλιτισμάτων. Με άλλα λόγια, η κοινωνία βρισκόταν σε μία άτυπη κανονικότητα με μόνη τη διαφορά ότι η εστίαση ήταν κλειστή. Οι παράνομες συγκεντρώσεις και η διοργάνωση πάρτυ δήλωνε την ξεκάθαρη αγανάκτηση, άγνοια και κούραση του κόσμου από τα μέτρα του εγκλεισμού.

Όσον αφορά στην αποδοτικότητα των μέτρων στις ευρύτερες κοινωνίες αναμφισβήτητα δεν είχε τα ανάλογα αποτελέσματα. Παρόλο που επενδύθηκαν πολλά χρήματα για καμπάνιες ενημέρωσης και τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης αναφέρονταν καθημερινά στο θέμα του κορωνοϊού, οι πολίτες δεν πείστηκαν ιδιαίτερα από την επιχειρηματολογία περί σπουδαιότητας των εμβολίων και της προσοχής στα μέτρα προστασίας. Ένα μεγάλο ποσοστό ανθρώπων εφάρμοζε τα μέτρα επειδή υπήρχαν εκφοβισμοί με πρόστιμα σε περίπτωση παραβατικότητας. Ένα αξιόλογο ποσοστό όποτε βρισκόταν η ευκαιρία κατέβαζε τη μάσκα και δεν εφάρμοζε κανέναν μέτρο, ενώ υπήρχε και ένα τμήμα του πληθυσμού που θεωρούσε πως εάν εφάρμοζε κατά το δοκούν τα μέτρα και τις συστάσεις θα προστατευόταν από την έκθεση στον ιό.

Σε κάποιους χώρους, όπως τα Μέσα Μαζικής Μεταφοράς, η τήρηση των μέτρων, ιδιαίτερα κατά την λήξη του δεύτερου κύματος, ήταν ανύπαρκτη και αδύνατη. Οι εν λόγω χώροι λόγω της συχνής συγκέντρωσης ατόμων ήταν πολύ δύσκολοι διαχειρίσιμοι. Το μόνο μέτρο που τηρούνταν καθολικά ήταν η χρήση της μάσκας εντός των χώρων και κατά την μετεπιβίβαση τους από τους σταθμούς των συρμών. Πλήρης τήρηση των μέτρων υπήρχε στα σουπερμάρκετ, όπου γινόταν η θερμομέτρηση, τηρούνταν το όριο των ατόμων και η χρήση των καρτελακίων με τον αριθμό των πελατών. Στα ταμεία υπήρχε υπερωψωμένο τζάμι και τηρούνταν και οι αποστάσεις.

Θα μπορούσε κανείς να πει πως η αποδοτικότητα των μέτρων ίσχυε μόνο σε κλεισμένους χώρους λόγω της πειθαρχίας και της πιστής ακολουθίας των οδηγιών από πλευράς των εργαζομένων και των διευθύνσεων. Οι πελάτες τηρούσαν τα μέτρα για να ψωνίσουν. Το μέτρο που απέτυχε πλήρως ήταν η αποστολή μηνυμάτων στο 13033 επειδή οι περισσότεροι έστειλαν στο συγκεκριμένο νούμερο διαφορετικούς λόγους για να δικαιολογήσουν την έξοδό τους ή πολλοί δεν έστειλαν καθόλου.

Ένα μεγάλο ποσοστό θεωρούσε ότι τα συγκεκριμένα μέτρα ήταν αντισυνταγματικά ή μη λογικά και δεν έβρισκαν κάποιο λόγο να τα κάνουν πράξη. Επομένως, έβγαιναν, πήγαιναν σε σπίτια και γενικότερα προσπαθούσαν να ζουν όπως πριν τον Covid.

Από την ηθική πλευρά της διαχείρισης του ιού οι πληθυσμοί δεν κράτησαν ενιαία στάση. Άλλοι ξεκίνησαν με το αίσθημα της ευθύνης, ήταν προσεκτικοί αλλά στην

πορεία για διαφορετικούς λόγους παραιτήθηκαν από την προσπάθεια, άλλοι εφάρμοσαν τα μέτρα πολύ πιστά αγγίζοντας ακόμα και το όριο της υπερβολής, ενώ άλλοι ήταν πλήρως αδιάφοροι απέναντι σε κάθε κυβερνητική απόφαση. Αξίζει να σημειωθεί πως το μεγαλύτερο ποσοστό το είχαν οι πολίτες που ήταν διχασμένοι μεταξύ της υπακοής και της αμέλειας.

Σημαντικό ρόλο στην χαοτική κατάσταση μεταξύ ηθικής, ανθρωπίνων δικαιωμάτων και κορωνοϊού είχε το Διαδίκτυο. Μέσα από την πολύ μεγάλης κλίμακας παραπληροφόρηση ή αρκετά προβαλλόμενη είδηση προκλήθηκε πόλωση μεταξύ των ανθρώπων, μεταξύ της επιστήμης και της λογικής. Τέθηκαν πολλά ζητήματα ηθικής και ερωτημάτων που εγείρονται από τα ανθρώπινα δικαιώματα.

Από την μία πλευρά βρίσκεται το Σύνταγμα και τα ανθρώπινα δικαιώματα που απορρέουν από το περιεχόμενό του και από την άλλη πλευρά υπάρχουν οι κυβερνήσεις που πιέζουν τους λαούς να εφαρμόσουν τα μέτρα βάζοντας περιορισμούς και στερώντας πολλές βασικές καθημερινές ελευθερίες. Το Διαδίκτυο, του οποίου οι ιστοσελίδες και οι διάφορες πηγές πληροφόρησης χρηματοδοτούνται προκειμένου να διασφαλιστούν διάφορα εθνικά ή παγκόσμια συμφέροντα, παρείχε μία πλημμυρίδα ειδήσεων στον κόσμο που από τη μία πλευρά επιβεβαίωνε την ύπαρξη του ιού και από την άλλη πλευρά την αμφισβητούσε.

Παρεμπιπτόντως μέσα από το Ίντερνετ μεταδίδονταν και ανατροφοδοτούνταν διάφορες θεωρίες συνωμοσίας που ενέπλεκαν την θρησκεία, την μεταφυσική, πληθαίνοντας τις προκαταλήψεις γύρω από την πανδημία και την ύπαρξή της. Σε γενικότερα επίπεδα, το Διαδίκτυο λόγω της εκτεταμένης χρήσης του και λόγω της ταχύτητας μετάδοσης των ειδήσεων προήγαγε πάντα τις ακρότητες, δηλαδή της ακραίες θέσεις δημιουργώντας οπαδούς και στρατόπεδα απόψεων. Ενδεικτικά, κάποιος είχε τη δυνατότητα σε διάστημα πέντε λεπτών να διαβάσει δυο διαφορετικές απόψεις λοιμωξιολόγων ή γιατρών με αποτέλεσμα να μην μπορεί να αποφασίσει ποια είναι σε ισχύ και ποια όχι. Επίσης, προβάλλονταν μόνο οι φωνές που υποστηρίζουν τα εμβόλιο και την σοβαρότητα του ιού χωρίς να δίνεται χώρος έκφρασης για ανθρώπους που είτε είναι επιφυλακτικοί είτε εναντιώνονται στην πολιτική διαχείριση της υγειονομικής κρίσης. Πολύ πρόσφατο γεγονός αποτέλεσε η ένταξη στο Πειθαρχικό ανθρώπων που διαδηλώνουν κατά του κορωνοϊού ή είναι αντιεμβολιαστές

Η ηθική γύρω από τα ανθρώπινα δικαιώματα με την πάροδο του χρόνου τείνει να έχει καθοδική πορεία. Εκτός από την στέρηση πολλών ελευθεριών και δικαιωμάτων, οι νέες εξελίξεις φέρνουν στο φως την υποχρεωτικότητα του εμβολίου. Το εμβόλιο έχει

ανοίξει πολλά μέτωπα συζητήσεων και έχει διευρύνει το φάσμα της αντιδραστικότητας των πολιτών αλλά και το χάσμα μετ. Θα μπορούσε να πει κάποιος πως η κοινωνία αποσυντίθεται συνεχώς. Παρόλο που συνταγματικά είναι παράνομο να εξαναγκάζεται κάποιος να εμβολιαστεί η κάθε κυβέρνηση ανάλογα με τα ποσοστά των εμβολιασμών της προσπαθεί να παρακινήσει τους πολίτες να κάνουν το εμβόλιο.

Στην περίπτωση της Ελλάδας ο εξαναγκασμός είναι τόσο φανερός που αγγίζει τα όρια της παραβατικότητας απέναντι στο Σύνταγμα. Άρα, σε αυτό το σημείο αλλά και στην συνολική διαχείριση της υγειονομικής κρίσης υφίστανται στρεβλώσεις, αδυναμίες και, κατά κόρον, μειωμένο όλο και περισσότερο το ενδιαφέρον των ανθρώπων. Οι κυβερνήσεις αποδεικνύεται πως δεν λαμβάνουν δημοκρατικά μέσα για να καταπολεμήσουν την πανδημία, κάτι που μειώνει την ηθικότητα στις πράξεις. Επομένως, οι χειρισμοί των κυβερνήσεων δεν συμβαδίζουν με τις επιταγές της ηθικής και κατά επέκταση δεν σέβονται τα ανθρώπινα δικαιώματα.

Στην αντιπέρα όχθη, οι περισσότεροι πολίτες αποδείχτηκε πως μέσα από τις ενέργειές τους δεν συμπορεύονταν με την ηθική επίσης. Παρόλο που τα μέτρα προστασίας ήταν πολλά και αυστηρά, θα μπορούσαν κάποια μέτρα που αφορούν στην υγιεινή να τηρούνται. Επί παραδείγματι, η προσπάθεια αποφυγής του συνωστισμού και η τήρηση των αποστάσεων ανάλογα με την περίσταση θα μπορούσαν να τεθούν σε εφαρμογή.

Το σημαντικότερο είναι πως υπήρχαν πολίτες που ενώ νοσούσαν με κορονοϊό απέκρυπταν την αλήθεια και κυκλοφορούσαν ανεμπόδιστοι σε εσωτερικούς χώρους. Σε αυτή την περίπτωση η ευθύνη βαρύνει αποκλειστικά τους πολίτες γιατί δεν σέβονται τους συνανθρώπους τους. Εξάλλου κάποιος είτε προσβάλλεται από Covid είτε από μία βαριά ή ήπια ίωση ή κρυολόγημα, οφείλει για ένα μικρό χρονικό διάστημα να απέχει από τις καθημερινές του δραστηριότητες και τις κοινωνικές του συναναστροφές με στόχο όχι μόνο να προφυλάξει τους άλλους για να μην νοσήσουν αλλά για να προστατευτεί και ο ίδιος από άλλα μικρόβια όσο ο οργανισμός του είναι αδύναμος.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Η συγκεκριμένη εργασία ασχολήθηκε με ένα πολύ επίκαιρο θέμα που συνεχίζει να απασχολεί την ανθρωπότητα, τον κορωνοϊό και θίγει ένα πολύ ευαίσθητο πεδίο της ανθρώπινης ζωής, τα ανθρώπινα δικαιώματα. Από την αρχή του 2020 μέχρι και σήμερα η πανδημία έφερε πολλές ανατροπές και νέα δεδομένα τα οποία ο κόσμος δεν γνώριζε πιο πριν.

Στο πρώτο κεφάλαιο δόθηκε ο ορισμός του Covid και δόθηκαν πληροφορίες αναφορικά με την εποχή της πανδημίας που μετρά ενάμισυ χρόνο παρουσίας στον πλανήτη. Η εύρεση ενός αντιπροσωπευτικού ορισμού σίγουρα αντιμετώπισε δυσκολίες λόγω του εύρους και της προσφατότητας των γεγονότων, αλλά μέσα από την παρατήρηση κάποιων κοινών χαρακτηριστικών στους πληθυσμούς επιχειρήθηκε ο σχηματισμός της έννοιας.

Στην συνέχεια, εντοπίστηκαν τα χαρακτηριστικά και τα στάδια της νόσου τα οποία μαζί με το ενεργό κύμα αριθμούνται στα τέσσερα. Στα τρία από αυτά επιβλήθηκε καραντίνα, προκειμένου να μειωθούν τα κρούσματα και να μετριαστεί η ένταση της πανδημίας. Προχωρώντας, η εργασία εισήχθη στην κεντρική θεματική της, δηλαδή τον Covid και εάν και πώς επηρεάστηκαν τα ανθρώπινα δικαιώματα και οι προσωπικές ελευθερίες από το 2020 μέχρι σήμερα και σε ποια κλίμακα. Επίσης, περιγράφηκαν οι πολιτικές που εφαρμόστηκαν στα πλαίσια της αποδυνάμωσης του ιού, ενώ παρατηρήθηκε εάν τα μέτρα που εφαρμόστηκαν ήταν αποδοτικά στους ανθρώπους και στην πανδημία, καθώς επίσης η στάση των πολιτών και των κυβερνήσεων απέναντι σε αυτά.

Συμπερασματικά, ο κορωνοϊός αποτελεί ένα από τα μείζονα θέματα που επηρεάζει αρνητικά το σύνολο όλων των τομέων της ανθρώπινης ζωής. Αποτελεί αναπόδραστη ανάγκη να τηρούμε κάποια στοιχειώδη μέτρα προστασίας και ασφάλειας για να μπορούμε προφυλασσόμαστε όχι μόνο από την συγκεκριμένη πανδημία αλλά από άλλες ιώσεις ή ασθένειες. Σε καμία περίπτωση, ωστόσο, δεν πρέπει να κλείσουν οι δραστηριότητες των ανθρώπων γιατί αυτό αυτομάτως σημαίνει καταπάτηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των προσωπικών ελευθεριών. Δεν πρέπει κανένας να καταστρατηγεί τα ανθρώπινα δικαιώματα. Οι άνθρωποι οφείλουν να αναπτύξουν το αίσθημα της κοινωνικής τους ευθύνης και να δράσουν κατά τον δέοντα τρόπο.

Εξάλλου, από αρχαιοτάτων χρόνων είναι πασιφανές πως οι πανδημίες κάνουν τον κύκλο τους και μετά υποχωρούν, κάτι που συμβαίνει και με τον Sars-Cov2, οποίος βρίσκεται στο στάδιο της αποκλιμάκωσής του. Επομένως, με λίγη υπομονή και συνέπεια στους κανόνες υγιεινής μπορεί να επιτευχθεί ακόμα και το πρόωρο τέλος του και αρχής της επιστροφής μιας κανονικότητας που όλη η ανθρωπότητα προσδοκά εδώ και δυο χρόνια.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Γκιζάρη – Ξανθοπούλου Άννα, «Ο Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ε.Ε. μετά την Συνθήκη της Λισσαβώνας», Επιθεώρηση Ευρωπαϊκού Δικαίου, 2011
2. Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής ένωσης, 2000 C364, 01 Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, όπως κυρώθηκε με το Ν.Δ. 53 της 19/20 Σεπτεμβρίου 1974, δημοσίευση: 04/11/1950
3. Καστανάς Ηλίας, Η μεγάλη Ευρώπη των 44 και η ενωμένη Ευρώπη των 15(+): θεσμικές και ουσιαστικές προϋποθέσεις μιας δύσκολης εναρμόνισης, σε Το Σ 2001
4. Καστανάς Ηλίας, Κτιστάκης Γιάννης, Επισκόπηση της νομολογίας του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (1997-1998), Σάκκουλας Αντ. Ν., Αθήνα, 2000
5. Νάσκου Περράκη Παρ. Μηχανισμοί προστασίας δικαιωμάτων του ανθρώπου, Εκδόσεις Σάκκουλα, 2008
6. Νάσκου-Περράκη Π., Κτιστάκης Γ., (επιμέλεια), «Οι ελληνικές υποθέσεις στο Στρασβούργο», τόμος α, 1991-2001,
7. Βιβλιοθήκη Κέντρου Διεθνούς και Ευρωπαϊκού Οικονομικού Δικαίου, 16, Αντ. Ν. Σάκκουλας, Αθήνα-Κομοτηνή
8. Παπαδημητρίου Γιώργος, Ο Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων – Σταθμός στη θεσμική ωρίμανση της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στο Ντάλης Σωτήρης (επιμ.), Διεθνής και Ευρωπαϊκή Πολιτική, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα, 2001

9. Περράκης Στέλιος, « Διεθνής Προστασία των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου ΟΗΕ - Ουνέσκο - Διεθνής Οργάνωση Εργασίας - Συμβούλιο της Ευρώπης - ΟΑΣΕ - ΕΕ κ.ά.», Εκδόσεις Σάκκουλα, 2000
10. Ρεββέκας Εμμαν.Παπαδοπουλου, Δικαιώματα ανθρώπου, Τριμηνιαίας Επιθεώρηση Ατομικών και Κοινωνικών Δικαιωμάτων, Τόμος III, Νο 12/2001
11. Σαχπεκίδου Ευγενία Ρ., «Ευρωπαϊκό Δίκαιο», Εκδόσεις Σάκκουλα Αθήνα – Θεσσαλονίκη 2011
12. Έκθεση για την ανάγκη προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων κατά τη λήψη των μέτρων αντιμετώπισης της πανδημίας Covid -19 και συστάσεις προς την Πολιτεία, ΕΕΑΔ, 2020
13. COVID-19 and Human Rights We are all in this together, United Nations, 2020
14. COVID-19 and Human Rights, *Edited By* Morten Kjaerum, Martha F. Davis, Amanda Lyons, Copyright Year 2021, 1st edition